

Leeto la Pele la Paulose la Boromuoa

SABATHA MANTSIBOEA

Bakeng sa thuto ea beke ena, bala:

Liketso 13, 2 Ba-Kor. 4:7–10, Ba-Roma 10:1–4, Ba-Roma 3:19, Liketso 14:1–26, Ba-Roma 9–11.

Temana ea Khopolo:

“‘Banna ba heso, tsebang ka hoo habane tšoarello ea libe le e boleletsoe ka eena, le hoba e mong le e mong ea lumelang ho eena o beoa ea lokileng nthong tseo le neng le sitoa ho beoa ba lokileng tsona ke molao oa Moshe’” (Liketso 13:38, 39).

Ka 'nete, evangeli e lokela ho ea ho Balichaba le ho Bajude. Ona e ne e le molaetsa oo, hanyane empa ka tieo, kereke ea pele ea Bokreste ba Bajude e neng e qalella ho o amohela. Tlaleho ea rōna e hlakileng ea Balichaba ho inehela tumelong ka lipalo tse holimo e hlaha Antioke. Ka mantsoe a mang, e bile Antioke moo kereke ea pele ea Balichaba e ileng ea thehoa teng, leha e ne e e-ba e ntse na le balumeli ba Bajude (Ba-Gal. 2:11–13). Ho latela cheseho ea boromuoa ea bathahi ba eona le tšusumetso ea ileng ea bakoa ke ho fihla ha Barnabase le Paulose, kereke moo ea hola ka potlako, 'me e ile eaba setsi sa Bokreste sa bohlokoa kante ho Judea. Hantle, ka litsela tse itseng eile ea ba ea fetisa kereke e Jerusalema.

Baapostola ba ntse ba le Jerusalema, Antioke e ile ea fetoha sebaka se tsoalang barumuoa ba Bokreste. E bile ho tloha moo, le ka tšehetso ea balumeli ba lehae, a ileng a tloha teng maetong ohle a hae a mararo a borumuoa. E bile ka lebaka la boitelo ba bona Bokreste ho bileng seo Jesu a neng a bo reretse bona: bolumeli ba lefatše lohle, boo evangeli e ba hasoa “lichaba tsohle, le mefuta eohle, le lipuo tsohle, le merabe eohle” (Tšen. 14:6).

**Ithute thuto ea beke ena ho lokisetsa Sabatha, 18 Phato.*

Salamise and Phafose

Ho Liketso 13, Luka o fetola sebaka ho ea Antioke ho re fa leeto la boromuoa la pele la Paulose, le nkang likhaolo tse peli kaofela (Liketso 13, 14). Ho tloha mona ho isa qetllong ea buka, ho se ho tsepangoe ho Paulose le boromuoa ba hae balichabeng. Ena le teko ea pele ea boromuoa ho Liketso e reriloeng le ho raloa ke kereke e ikemetseng; empa, Luka o hlokolosi ho supa hore teko e joalo e tsoa ho Molimo, e seng ho balumeli. Ntlha leha hole joalo, ke hore Molimo a ka sebetsa feela ha ka boithatelo re ipicile boemong boo a ka re sebelisang.

Bala Liketso 13:1–12. Ke lintlha life tsa bohlokoa tseo Luka a batlang ho li tiisa malebana le mosebetsi oa Barnabase le Paulose Sipera?

Nako ea thapelo le boitimo li ile tsa etella pele ho tsamaea ha barumuoa; boemog bona, peho ea matsoho e ne e le ketso ea ho ba hlohonolofatsa, kapa ho ba bea mohaung oa Molimo (Liketso 14:26) ka mosebetsi o ka pele ho bona. Sehleke-hleke sa Sipera se ka 'ngoia leboea-bochabela ho leoatle la Mediterranean, haufi le Antioke. E ne e le sebaka se loketseng ho ka qala ho sona, e seng feela hore Barnabase o tsoa Sipera empa evangeli e ne e se ntse e fihlile sehleke-hlekeng sena. Empa, ho no ntso na le mosebetsi o mongata ho ka etsoa. Hang ha ba le Sipera, Barnabase le Paulose—le Johanne Mareka, motsoala oa Barnabase (Liketso 15:39, Ba-Kol. 4:10), ea neng a na le bona—ba ruta ma-synagogueng a Salamina. Ena e ne e le tloaelo ea mehla ea Paulose: ho ruta pele ma-synagogueng pele a ka fetela ho Balichaba. Kaha Jesu e ne e le Mesia oa Iseraele, ho ne ho lokela ho isa evangeli ho Bajude pele. Ka mora Salamina, ba leba bophirimela, ba ntse ba ruta (re nahana joalo) ha ba ntse ba tsamaea, ho fihlela ba fihla motse-moholo, Pafose. Tlhaloso joalo e pota-pota bathong ba babeli: senohe sa Mojude ea bitsoang Bare-Jesu, hape a tsejoa ka hore ke Elimase, le Sergius Pauluse, 'musisi oa Roma. Pale e fana ka mohlala o motle oa hore na evangeli e thulana le likarobo tse tsoaneng: ka lehlakoreng le leng, khanyetso e totobetseng; ha ka ho le leng kamohelo ea botšepahi le ho Balichaba ba maemong a holimo. Puo ea Liketso 13:12 ka ho hlaka e bontša tšokoloho.

Nahana ka moo, tabeng ena, ebe e ne e le Mojude ea latolang 'nete ha molichaba a e amohela. Se se ka re thusang ho utloisisa hore batho ba litumelo tse ling ho thata ho ba fihlela ka “nete ea joale” ho feta bao ho se nang moo ba oelang teng?

Antioke oa Pisidia: Karolo ea I

Ho tloha Sibera, Paulose le bao a tsamaeang le bona ba sesisetsa Perge, Pamfilia, ka boroa ho moo kajeno e leng Turkey. Pele ba fetela Antioke oa Pisidia, Luka o tlaheha liphetho tse peli: Paulose e ba ea eteletseng pele (ho fihlela mona, Barnabase o ne a bitsoa pele) 'me Luka o khaotsa ho sebelisa lebitso la Paulose la se-Juda (“Saul”) le ho qalella ho bua ka eena e le “Paulose” (Liketso 13:9). Mohlomong ke hobane ho tloha mona Paulose o iphamana a le tikolohong ea Greco-Roman. Liketso 13:13 e tlaheha ha Johanne Mareka a khutlela Jerusalema. Ha re bolelloe litemaneng ka bo tsona lebaka la ho tsamaea ha Johanne Mareka. Ellen G. White o ngotse ka hore, a tobane le tšabo le ho nyahama ka lebaka la mathata a ba tobileng ka pele ho bona, “Mareka o ile a tšoha, le ho lahlehela ke sebete, a hana ho ea pele 'me a khutlela Jerusalema.”—*The Acts of the Apostles*, p. 170. Molimo haa e-so ka tšepisa hore ho tla ba bonolo. Ho feta mona, Paulose o tsebile e sa le qalong hore tšebeliso ea hae ho Jesu e tla ba le matšoenyeho a maholo (Liketso 9:16), empa o ile a ithuta ho tšepa matla a Molimo ka hohle, 'me moo ho ne ho lutse lekunutu la matla a hae (2 Ba-Kor. 4:7–10).

Bala Liketso 13:38. 'Moko oa thuto ea Paulose e ne e le ofe synagogueng ea Antioke?

liketso 13:16–41 e na thero ea pele ea Paulose e tlalehiloeng Testamenteng e Ncha. E ne e se thero ea pele eo a e rutang, 'me ha ho potang, e ne e le kakaretso feela ea seo a se buileng. Thero e arotsoe likarolo tse tharo tse kholo. E qala ka lintlha tse tšoanang tsa tumelo ka khetho ea Iseraele ke Molimo le borena ba Davida (Liketso 13:17–23); karolo ena e reretsoe ho theha khokahano le babali ba hae ba ma-Juda. Ho tloha moo, e hlahisa Jesu e le phethatso ea litšepiso tsa Molimo tsa setloholo sa Davida se tla tlisa pholoho ho Iseraele (Liketso 13:24–37). Karolo e qetellang ke tlhokomliso khahlanong le ho latola pholoho e fanoang ka Jesu (Liketso 13:38–41). Tlhoro ea thero ke litemana tsa 38, 39, e akaretsang molaetsa oa Paulose holima ho beoa ea lokileng ka tumelo. Tšoarelo le ho beoa ea loking li fumaneha feela ka Jesu, e seng ka molao oa Moshe. Karolo ena ha e re molao o felisitsoe. Empa e hlahisa ho se khone ha oona ho etsa seo Bajude ba neng ba lebelletse hore o se etse, ho beha batho ba lokile (Ba-Roma 10:1–4). Taba e lutse ho feela ho Jesu Kreste (Ba-Gal. 2:16).

Ho bolela eng hore pholoho e fumanoa feela ka Jesu? Ke joang o ka boelanyang tlhokahalo ea ho boloka molao oa Molimo oa boitšoarō, le taba ea hore molao ha o khone ho lokafatsa?

Antioke oa Pisidia: Karolo ea II

Likeso 13:38, 39, e bontša taba ea molao lea ho sitoa ho lokafatsa, karolo ea bohlokoa ea thuto. Hosa natsoe semelo se tlamang sa molao oa boitšoaro, molao ha o khone ho tlisa tokafatso hobane o ke ke oa hlahisa kutlo e phethahetseng ho ba o bolokang (Liketso 15:10, Ba-Roma 8:3). Leha e ne e ba molao o ka hlahisa kutlo e phethahetseng ho rōna, kutlo eo e phethahetseng e ne e ke ke ea phekola libe tsa rōna tse fetileng (Ba-Roma 3:19; Ba-Gal. 3:10, 11). Ke hoo ho lokafatsoa ho ke keng ha sebeletsoa, leha e le hanyane. Re ho fumana feela ka tumelo sehlabelong sa pheko sa Jesu (Ba-Roma 3:28, Ba-Gal. 2:16), mpho e sa re lokelang. Leha e le khubu ea bophelo ba Bokreste, kutlo e ke ke ea re fumantša pholoho.

Bala Liketso 13:42–49. Synagogue e ile ea amohela molaetsa oa Paulose joang?

Ntle le hore Paulose o qeteletse molaetsa oa hae ka tsela e thata, ba bangata ba arabetse ka tsela e ntle haholo. Sabatha se latelang, leha ho le joalo, lintho tse fetoha hamper feela. Pelaelo e kholo ke hore “Bajude” ban eng ba hana evangeli e ne e le baetapele ba synagogue, bona ba neng ba emetse Bojude ba sebele. Luka o lekanya boitšoaro ba bona bo tšosang malebana le Paulose le mona. Lefatseng la pele, lintlha tse ’maloa tsa Bojude, joalo ka tumelo ho Molimo a le mong, mokha oa bophelo, le eona Sabatha, li ile tsa hohela Balichaba ba bangata, hoo boholo ba bileng ba qetella ba titimela Bojudeng. Lebollo, leha ho le joalo, e n’e le mokoallo o thata, joalo kaha e ne sonngo ka hore bo bokoata le botlatlapi, Balichaba ba bangata ba ne ba tla tla synagogeng ho rapela Molimo ntle le ho sokolohela bo-Judeng. Bana ba ne ba bitsoa ka hore ke ba “tšabang Molimo,” ’me e ka ’na eaba e ne e le ba tšabang Molimo le ba proselite, ba synagogue ea Antioke (Liketso 13:16, 43) ba ileng ba hasanya litaba ka molaetsa oa Paulose hara batho ka kakaretso, ’me batla ka lipalo tse kholo. Khonahalo ea hore motho a fumane pholoho ntle le hore pele e be Mojude ha ho potang e ile eaba hohela ba bangata.

Sena se ka thusa ho hlalosa mona oa baetapele ba Bajude. Ka tsela efe kapa efe, ka ho latola evangeli ba ne ba sa itšeke feela pholohong ea Molimo, empa hape ba ne ba lokolla Paulose le Barnabase ho itahlela ka hohle-hohle ho Balichaba, ba ileng ba nyakalla le ho rorisa Molimo ka ho ba kenyeletsa morerong oa hae oa pholoho.

Ikone

Ka tšusumetso ea baetapele ba Bajude Antioke, babusi ba motse ba hlohleletsa hloriso khahlanong le Paulose le Barnabase 'me ba ba leleka naheng ea bona (Liketso 13:50). Barutuo la leha ho joalo, ba tla ka thabo le Moea o Halalelang (Liketso 13:52). Barumuo joale ba leba motseng oa Ikone.

Bala Liketso 14:1–7. Litholoana tsa mesebetsi ea Paulose le Barnabase e bile Ikone?

Ikone, Paulose le Barnabase ba tsoela pele ka tsoelo ea bona ea ho bua le Bajude pele ho Balichaba. Thero ea Paulose Antioke (Liketso 13:16–41) e fana ka lebaka le leholo la tse tlang pele ho Bojude bosebeletsing ba bona: ho khetha ha Iseraele, le sohle seo e se kenyeletsang (Ba-Roma 3:2; 9:4, 5), le phethahatso ea litšepiso tsa hae tsa mopholosi ho tsoa lelokong la Davida. Ntle le hore Bajude ba bangata ba ne ba latola evangeli, Paulose ha a ka a lahla tšepo ea ho khonahalo ea ho pholosa Bajude.

Ho Baroma 9–11, Paulose o hlakisa hore “hase bohle ba tsoileng ho Iseraele e leng ba-Iseraele” (Ba-Roma 9:6) le ke ka lebaka la mohau oa Molimo hore e be ba bang ba Bajude ba ea lumela. Molimo a lahla sechaba sa hae, empa “Molimo o ipoloketse Masala, ka boikhetlo ba mohau” (Ba-Roma 11:5). Paulose o tsoetse pele ho ruta Balichaba evangeli, leha a ne a lumela hore ka letsatsi le leng Bajude ba bangata ba tla tla tumelong ho Jesu. “Khang ea Paulose ho Ba-Roma 9–11 e fana ka tlhaloso e eketsehileng ka leano la thomo leo a le sebelisang tlhalosong ea Liketso le ho qholotsa meloko eohle ea Bokreste ka bohlokoa ba thuto-Molimo ba ho isa evangeli ho Bajude ba sa lumeleng.”—David G. Peterson, *The Acts of the Apostles* (Grand Rapids: Eerdmans, 2009), p. 401.

Boemo bo ne bo sa fapana ha kalo le ba Antioke. Karabelo ea pele ea bobeli Bajude le Balichaba evangeling ea Paulose e ne e khothatsa haholo, empa hape Bajude ba sa lumeleng, mohlomong baetapele ba sechaba sa ma-Juda, ba ferekanya Balichaba le ho jala chefo likelellong tsa khahlanong le barumuo bana, e ileng ea baka likarohano sechabeng. Ha lira li ntse li rera ho hlasela le ho bolaea Paulose le Barnabase, barumuo ba babeli bana ba etsa qeto ea ho tloha motseng le ho ea ho o mong.

Ho feta feela ho utloa evangeli, batho ba Bajude ba ne ba hloka ho bona e pheloa maphelong ba ipoleng e le ba Jesu. Haeba u na le ho kopana le ma-Juda, ke bopaki ba mofuta ofe boo o bo hlhisang ho bona?

Listra le Derba

Sebaka se latelang seo Paulose le Barnabase ba ileng ba se etela ke Listra, motse o tšopholi o bo hole ba limaele tse leshome le metso robeli (29 km) boroa-bophirima ho Ikone. Leha ba qetile nakoana moo (Liketso 14:6, 7, 15), Luka o tlaeha pale e 'ngoe le lietsahala tsa eona: pholiso ea motho ea holofetseng maoto, mohlomong e ne e le mokopi, eo e saleng a hlaha a le joalo.

Bala Liketso 14:5–19. Ke eng seo ba ileng ba se etsa se ileng sa bontša lefifi leo batho baa ba sa leng ho lona?

Letšoele le ile la khahloa hoo ke mohlolo oo ba ileng ba nka Paulose le Barnabase e le melingoana—Barnabase e le Jupitere, molimo o moholo oa ma-Gerike, ha Paulose e le Merkure, morumuoa le 'muelli oa Jupitere. Ha e le hantle, batho bana ba ne ba batla ho ba etsetsa mahlabelo. Seroki sa mo-Latin, Ovid, (43 B.C.–A.D. 17/18) pejana o kile a ngola pale e tsejoang ea melingoana e 'meli e ikhakantseng e ka ke batho e etela toropo e sebakeng se tšoanang (“lithabeng tsa Frigia”) e batla sebaka sa ho phomola. Ho ea ka pale eo ea khale, banyalani ba ikokobelitseng ba seng ba holile le ile la e amohela le ho e hlokomela ka mosa; boholo ba batho ba ne bana le khoao. Ka lebaka la mosa le kamohelo ea bona malebana le baeti bana ba mohlolo, banyalani bao ntlo ea bona ea fetoloa ho ba tempele 'me bona ea e-ba baprista, ha batho bohle ba motse ba fetlisoa (Metamorphoses 611–724). Ka pale e joalo e ntseng e potoloha tikolohang ena, mokha oo batho ba arabetseng ka oona mohlolong o entsoeng ke Paulose ha ho makatse. Pale hape e thusa ho hlalosa hore na ke hobaneng letšoele leo le nkile hore barumuoa bao e ne e le melingoana eo, e seng Asclepiuse, ka mohlala, e leng molingoana oa pholiso. Paulose le Barnabase, leha hole joalo, ba ile ba khona ho thibela khumamelo eo e fosahetseng ea bona. Qetellong, lira tse ling tse tsoang Antioke le Ikone li ile tsa khutlisetsa lintho morao ho mona, 'me Paulose o ile a tlepetloa lefu ka majoe.

Bala Liketso 14:20–26. Ke ho kae moo Paulose le Barnabase ba qeteletseng leeto la bona teng? 'Me ba ile ba etsang tseleng ea bona e khutlelang hae?

Paulose o ile a re: “E ka khona re kene 'musong oa Molimo ka matšoenyeho a mangata” (Liketso 14:22). Seo se bolela'ng? ke joang uena, ka mohlomong, o bileng le maiphihlelo a seo a se boelang? Sa bohlokoa ka ho fetisa, ke joang u ka ithutang ho hola tumelong “matšoenyehong” ao u tobaneng le oona?

Ho Ithuta Haholoanyane:

“Nakong ea bophelo ba Kreste lefatšeng o ne a batla ho tlosa Bajudeho ikhetholleng. Tšokoloho ea molaoli oa lekhotla le ea mosali oa Sirophenia, e ne e le mekhoha e otlohileng ea tšebetso ea hae ka thoko ho sechaba sa Iseraele. Nako joale e ne e tlile bakeng sa mosebetsi o matla o tsoelang pele hara Balichaba, bao ka eena metse eohle e ileng ea amohela evangeli ka thabo, le ho tlotlisa Molimo la leseli la tumelo eo ea kelello. Ho se lumele le mona oa Bajude ho oa ka oa suthusetsa ka thoko ho morero oa Molimo; hobane Iseraele e ncha e ne e nyalisitsoe mohloare oa khale. Ma-synagogue a ile a koaloa bakeng sa Baapostola; empa matlo a bolulo a ile a buloa hore ba ka a sebelisa, le matlo a sechaba a Balichaba a sebelisoa ho ruta lentsoe la Molimo.”—Ellen G. White, *Sketches From the Life of Paul*, p. 51. “Malekeng a bona a boromuoa Paulose le Barnabase ba ile ba batla ho latela mohlala oa Kreste oa sehlabelo sa boithatelo le botšepahi, le boitelo bosebeletsing ba meea. Ka phalimeho, le ka cheseho, le mafolo-folo, ha ba ea ka ba botsa tšekemelo kapa boiketlo ba botho, empa ka cheseho ea thapelo le tšantjello ba jala peo ea ’nete. ’Me ka jaloa ha peo, Baapostola ba ne ba le hlokolosi ka ho fana ka sohle ho ba nkang khato bakeng sa evangeli, taelo e utloahalang ea boleng bo sa boleloeng. Moea oa ona oa botšepahi le tšabo ea Molimo e neng e tlosoa likelellong tsa barutuo ba bacha e ne e tiisa bohlokoa ba molaetsa oa evangeli.”—Ellen G. White, *The Acts of the Apostles*, p. 186.

Lipotso tsa Puisano:

1. Lula haholo paleng ea ho baleha ha Johanne Mareka ha lintho li thatafala. Paulose le Barnabase ha morao ba ile ba ba le khang holima Johanne Mareka, ha Barnabase a ne a batla ho mosebelisa hape ’me Paulose a sa batle (sheba Liketso 15:37). Lilemo ha morao, leha hole joalo, Paulose o ngotse: “U ntlele le Mareka, u mo tlise, hobane o molemo ho ’na tšebetsong ea lentsoe” (2 Tim. 4:11). Ke lithuto life tse teng moo bakeng sa rōna malebana le bao, maemong a mang ba bonahalang basa tšephale pitsong ea bona?
2. Hlahloba likarabo tsa Paulose le Barnabase ho ba Listra ha ba ne ba nkoa eka ke melimo (Liketso 14:14–18). Ke joang re ka arabelang re oeloa ke teko ea nka tlotla ka seo Molimo a se entseng?
3. Bala Liketso 14:21–23. Re ipapisitse le mohlala oa Paulose le Barnabase, ke eng eo ka bo mong leha re le kereke re ka ithutang eona ho matlafatsang kapa ho holisa tumelo ea ba bakolobetsuo ba bacha?
4. Ke joang re ka etsang bonnete ba hore meetlo ea botho, kapa le tsona litumelo tseo e sa leng re tšoarella ho tsona ka nako e telele, hali eme tseleng ea tsoelo-pele ea ’nete, joaloka ha ho entse baetapele ba neng ba hanyetsa Paulose?